

Goran Šekeljić,
Milovan Stamatović
Učiteljski fakultet u Užicu

STAVOVI I INTERESOVANJE UČENICA ZA NASTAVNE SADRŽAJE I NASTAVU FIZIČKOG VASPITANJA

1. UVOD

Izbor nastavnih sadržaja i njihove strukture jedan su od temeljnih problema nastave i mora biti zasnovan na naučnim postavkama i u skladu sa društvenim, pedagoškim, kulturološkim i sociološkim zahtevima. Teorija i praksa fizičkog vaspitanja u poslednjih nekoliko decenija ukazuju na potrebu da učenici aktivno učestvuju u određivanju nastavnih sadržaja Zdanski (1984), Matić i Bokan (1990), Šekeljić i Stamatović (2009). Ovakve ideje nisu nove jer svoje utemeljenje imaju kod Pijažea koji smatra za potrebnim da nastavni sadržaji pobude interesovanje dece kako bi bili aktivni tokom učenja. Aktuelne su i u pedocentrističkoj pedagogiji u učenjima Rusoa i Djuia, kao i u humanističkoj teoriji Maslova i Rodžersa zasnovanoj na samoaktualizaciji i potrebi za nastavom u kojoj će učenici svesno i slobodno birati i izučavati sadržaje u skladu sa svojim interesovanjem.

2. MATERIJAL I METODE

Stav je moguće odrediti kao relativno trajan mentalni odnos, ili kao skup specifičnih mišljenja, pojedinaca o određenom problemu formiran tokom vremena. Kreč i Krečfield (1980) stav definišu kao „*trajnu organizaciju motivacionih, perceptivnih i spoznajnih procesa s obzirom na određene vidove individualnog sveta*“. Periodična istraživanja mišljenja učenika različitih uzrasta o fizičkom vaspitanju značajna su iz više razloga. Zainteresovanost za nastavu na indirektan način ukazuje na kvalitet realizovane nastave, jer kvalitetna nastava izaziva interesovanje učenika. S druge strane zbog dugoročnih ciljeva nastave veoma je važno da ona bude organizovana na način koji će kod učenika izazvati pozitivne stavove. Naime, cilj nastave fizičkog vaspitanja jeste da raznovrsnim i sistematskim motoričkim aktivnostima doprinese razvoju motoričkih sposobnosti, sticanju i usavršavanju motoričkih umenja i neophodnih teoretskih znanja, ali se ovim smisao nastave fizičkog vaspitanja ne završava. Smatra se da je najviši cilj fizičkog vaspitanja da shvate smisao i vrednost fizičkog vežbanja kako bi stečeno znanje i veštine praktično primenjivali u najširim sferama tokom celog života.

Ovo je moguće postići samo ukoliko su nastavni sadržaji interesantni i ukoliko je nastava realizovana na odgovarajućem nivou metodičkog umeća. To podrazumeva realizaciju nastave na interesantan i deci prihvatljiv način, u ambijentu punom optimizma i dobrih namera gde prevladava dobro raspoloženje.

2.1. Prethodna istraživanja

Rezultati istraživanje iz 1985. godine (Matić i Bokan, 1990) na uzorku od 1301 učenika uzrasta od 13 do 17 godina oba pola iz Srbije ukazuju na to da je interesovanje

za fizičku aktivnost široko rasprostranjeno, i da je dominantnije na mlađem školskom uzrastu. Raširenost i intenzitet interesovanja je znatno veći kod učenika nego kod učenica. Interesantan je podatak da je košarka sa 19,6% sportska aktivnost kojom se učenici i učenice osnovnih i srednjih škola najčešće bave u slobodnom vremenu. Istražujući preferencije kineziološke aktivnosti na uzorku od 25000 maturanata srednjih škola u Hrvatskoj Gredelj (1973) je utvrdio da je košarka sa na drugom mestu iza fudbala. Da se u stavovima mladih tokom vremena nije ništa značajnije promenilo pokazuju istraživanja Vlaškog i sar. (1990). Najinteresantniji sportovi prema njima su košarka sa 31%, fudbal sa 22% i tenis sa 13%. Izraženu želju za bavljenjem košarkom ispoljilo je 35,7% učenika što je duplo više nego devojčica. Međutim, organizovano košarkom bavi se samo polovina od ukupnog broja učenika koja je izrazila želju za bavljenje ovim sportom. Prema istraživanjima Đurice i Hadnađove (2002) fudbal i košarka su sportovi kojim se u slobodnom vremenu najviše bave učenici od III do VII razreda. Jedan od zaključaka istraživanja Krsmanovića i sar. (1996) jeste i to da učenicima najviše odgovaraju nastavni sadržaji iz sportskih igara (košarka i fudbal – 70%), a učenicama odbojka (30%) i košarka (24%). Prema istraživanjima Radosavljevićeve i Višnjica na uzorku od 500 dečaka i devojčica, učenika V i VI razreda ustanovljeno je da deca vole sport i fizičko vaspitanje. Na osnovu Mercerovog inventara stava ustanovljeno je da su vrednosti ispitivanih stavova prema fizičkom vaspitanju veći od prosečnih vrednosti, da su pozitivni i da su bliži gornjoj graničnoj vrednosti (180 poena). Pirsonovim koeficijentom korelacije ustanovljeno je da učenice imaju bolje izražene pozitivne stavove prema fizičkom vaspitanju. Takođe ustanovljena je veza između opšteg uspeha i stavova učenika prema fizičkom vaspitanju, za koji autori smatraju da zahteva dodatno istraživanje.

2.2. Predmet i cilj istraživanja

Kako bi nastava fizičkog vaspitanja mogla da ostvari željene rezultate u transformaciji celokupnog bio-psiho-socialnog statusa učenika, potrebno je sem izbora organizacionih oblika i metoda rada, intenziteta i volumena opterećenja izvršiti izbor nastavnih sadržaja.

Predmet ovog rada je didaktičko-metodičke prirode i u direktnoj je vezi sa planom, programom i nastavom fizičkog vaspitanja za učenice mlađeg školskog uzrasta. Naime, savremena didaktika preporučuje da interesovanja učenika treba uzeti u obzir pri određivanju tematskih oblasti i nastavnih sadržaja u školskim planovima i programima za fizičko vaspitanje. Mi smatramo da će samo kvalitetna nastava koja je u skladu sa njihovim interesovanjima izazvati pozitivne stavove dece prema sportu i fizičkom vaspitanju, što će za posledicu imati njihovo interesovanje i bavljenje fizičkim vežbanjem tokom celog života.

Cilj istraživanja je da se utvrde stavovi učenica prema nastavi fizičkog vaspitanja i nastavnim sadržajima.

2.3. Hipoteze istraživanja

Na osnovu formulisanoj problema, predmeta i cilja istraživanja moguće je postaviti sledeće hipoteze:

H₁ – učenice prema nastavi fizičkog vaspitanja ispoljavaju pozitivan stav.

H₂ – učenice prema odbojci i košarci u odnosu na ostale sportske igre pokazuju više interesovanja.

2.4. Metodologija istraživanja

Polazeći od metodologije primenjene prilikom prikupljanja i obrade podataka ovom radu moguće je pripisati empirijsko-eksperimentalni karakter u kome je primenjena diskriminativna analiza.

2.5. Uzorak ispitanika

Istraživanjem je obuhvaćeno 142 dečavoćice četvrtih razreda iz 3 osnovne škole iz Užica (Prva osnovna škola i Dušan Jerković) i Požege (Emilija Ostojić).

2.6. Uzorak varijabli i postupak njihove procene

Za prikupljanje podataka primenjena je tehnika anketiranja pismenim putem sa unapred pripremljenim pitanjima. Kao instrument primenjen je nestandardizovan upitnik (anketni list) koji je imao formu otvorenog i zatvorenog tipa. Pri izradi upitnika rukovodili smo se svim principima prema Periću (2000), neophodnim za korektno postavljanje pitanja s obzirom na uzrast ispitanika.

Tabela 1. Anketni list

Ime i prezime		Razred i odeljenje	
Najviše volim da igram (fudbal, košarka, odbojka, rukomet, gimnastika, atletika). Početi od one koju najviše voliš.			
U školi najviše volim časove (sam napiši tri nastavna predmeta).			
Na fizičkom najviše volim da se igram (sam napiši igru).			
Volim fizičko (zaokruži).	da	nisam siguran	ne
Kada si prvi put igrao košarku (zaokruži odgovor)?			
prvi razred	drugi razred	treći razred	četvrti razred
Gde si prvi put igrao košarku (zaokruži odgovor)?			
sa drugom na ulici	sa tatom ili mamom	u klubu	u školi na fizičkom
Koliko često igraš košarku (zaokruži odgovor)?			
svaki dan	dva tri puta sedmično	kad imam vremena	samo na fizičkom nikad
Volim da igram košarku (zaokruži odgovor)			
Volim da je igram	neodlučan sam	ne volim da je igram	

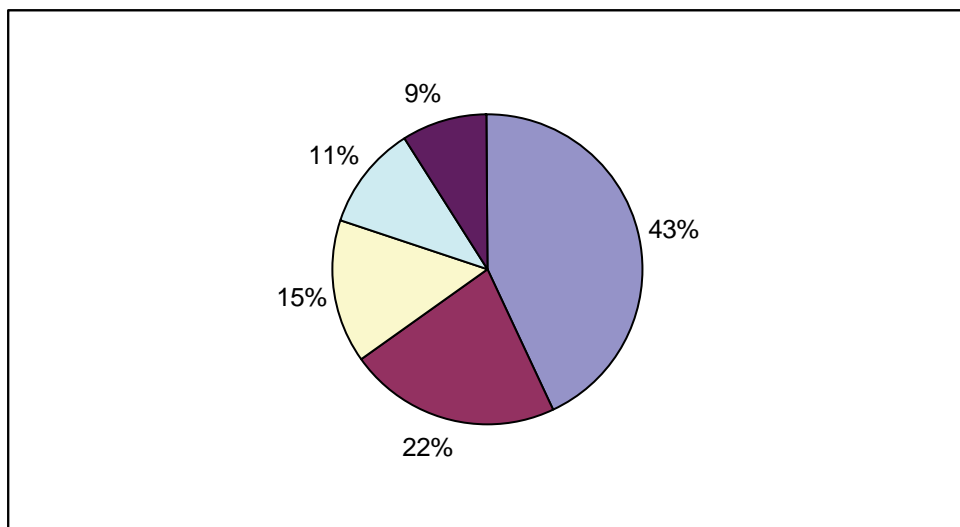
2.7. Statistička obrada podataka

U obradi rezultata ispitivanja stavova i interesovanja učenika za fizičko vaspitanje urađena je distribucija frekvencija i kumulativna frekvencija, zatim procenti i kumulativni procenti.

3. REZULTATI I DISKUSIJA

Najviše prvih mesta u odgovoru na prvo pitanje dobila je odbojka (46%), zatim fudbal (21%), košarka (18%), gimnastika (10%), atletika (2%), rukomet (2%). Najviše drugih mesta dobila je košarka (29%), pa odbojka (26%), gimnastika (16%), gimnastika, atletika (12%), fudbal (11%). Kada se za svako prvo mesto broj glasova pomnoži sa 5, svako drugo mesto sa 4, svako treće sa 3, svako drugo sa 2 i svako peto sa 1 u konačnom zbiru se dobije sledeći poredak. Devojčice na ovom uzrastu najviše vole odbojku sa ukupno 561 poena, košarka je dobila 408 poena, fudbal je na trećem mestu sa 338 poena, gimnastika je četvrta sa 323 poena, atletika na petom mestu sa 264 poena, a poslednja šesti je rukomet sa 206 poena. Može se pretpostaviti da je veliko interesovanje za odbojku posledica velike odbojkaške tradicije ženske odbojke i velikog broja odbojkaških klubova u Užicu.

Grafikon br. 1 Distribucija frekvencija sportskih igara (između 4 vatre 43%, košarka 22%, odbojka 15%, fudbal 11%, gimnastika 9%).

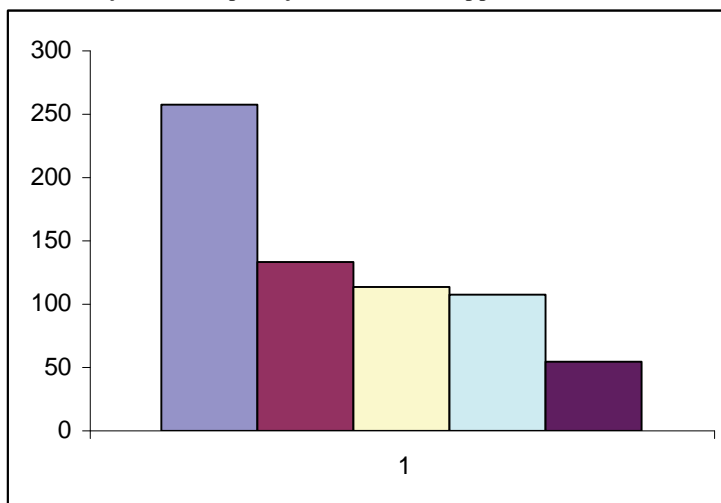
Kada su trebale da se samostalno opredele za samo jednu igru kojom najviše vole da se bave na fizičkom poredak je bio znatno drugačiji. Interesanto je da 43% devojčica navelo da najviše voli igru Između četiri vatre, iako se takva igra nije nalazila kao jedna od aktivnosti u upitniku. Ovakvo interesovanje za ovu elementarnu igru nije čudno s obzirom na činjenicu da je ona veoma zastupljena na časovima fizičkog vaspitanja na mlađem školskom uzrastu. Na drugom mestu je košarka sa 22%

pre odbojke koja je dobila 15% (grafikon 1). Fudbal je sa 11% na trećem mestu, gimnastika je na četvrtom mestu (9%), atletika je dobila 0.4%, dok rukomet nije dobio ni jedan glas. Ova nedoumica koja je ispoljena u odgovoru na prvo i treće pitanje može se protumačiti s jedne strane tako što učenice nemaju jasno izdiferenciran stav o tome koji sport najviše vole, što je karakteristično za ovaj uzrast. Takođe, ovakvi odgovori upućuju na činjenicu da je najviše „odbojkašica“ u situaciji kada je moglo da se samostalno opredeli kao svoj prioritet izabralo igru Između četiri vatre, dok su „košarkašice“ i „fudbalerke“ prilično stabilne u svojim prvobitnim stavovima.

Interesantno je da je najviše učenica (65%) prvi put igralo košarku već u drugom razredu. U prvom razredu je to probalo 2% devojčica, 15% u trećem i 13% u četvrtom. Najviše njih (53%) je to prvi put učinilo na igralištu sa drugom, u klubu 16%, a na fizičkom i sa roditeljima po 13%. Na pitanje da li vole da igraju košarku 62% je odgovorilo potvrdno, 20% je bilo neodlučno, a 18% je izjavilo da ne voli. Ovi podaci ukazuju na činjenicu da najveći broj dece (67%) ima iskustva sa košarkom već u drugom i prvom razredu što je važan podatak uzimajući u obzir podatak da se košarka u nastavnim programima nalazi tek u trećem razredu.

Kada su se izjašnjavali o tome koja 3 nastavna predmeta najviše vole, najviše prvih mesta 42% dobilo je fizičko vaspitanje, druga je matematika sa (25%), pa srpski sa (15%), ppd sa (10%), likovno sa glasom (8%) i muzičko 0,7%. Najviše drugih mesta ima fizičko 20%, srpski i likovno (18%), ppd (13%), matematika (13%) i muzičko (11%). Kada se sva prva mesta pomnože sa 3, sva druga mesta sa 2, a sva treća mesta sa 1 zbir bodova je sledeći. Prvo je fizičko vaspitanje sa 258 bodova, sledi matematika sa 134, ppd sa 114, likovno sa 107, muzičko sa 54 bodova (grafikon br.2). Interesantno je da od 142 samo 31 učenica (22%) nije stavilo fizičko ni na jedno od prva tri mesta.

Grafikon br. 2 Distribucija frekvencija nastavnih predmeta (po stupcima s leva na desno – fizičko vaspitanje, matematika, ppd, likovno, muzičko)

Na direktno pitanje da li vole fizičko vaspitanje 94% je odgovorilo potvrdno i samo 6% se izjasnilo da ne voli ovaj predmet.

Rezultati istraživanja podudaraju se sa istraživanjima iz 1985. godine Matića i Bokana (1990), Višnjica (2004), Dragića (2005) koja ukazuju da je interesovanje za ovaj školski predmet široko rasprostranjeno, da je dominantnije na mlađem školskom uzrastu i da učenice imaju pozitivne stavove i mišljenja prema fizičkom vaspitanju.

Rezultati ovog i drugih navedenih istraživanja ukazuju na pozitivne stavove učenika prema nastavi fizičkog vaspitanja. To upućuju na činjenicu da je nastava kvalitetno realizovana i da vodi ispunjenju cilja svih ciljeva, a to je implementacija fizičke aktivnosti u životni kulturni kredo.

4. ZAKLJUČAK

Istraživanje stavova i mišljenja prema nastavi i nastavnim sadržajima iz fizičkog vaspitanja izvršeno je uzorku od 142 učenice četvrtih razreda iz 3 osnovne škole iz Užica i Požege. Primenjena je tehnika anketiranja.

Na osnovu prikupljenih podataka može se zaključiti se potvrđuje prva hipoteza H_1 da će učenice prema nastavi fizičkog vaspitanja ispoljavaju pozitivan stav. Ovakvi rezultati ohrabruju jer vode ka ostvarenju najvišeg cilja fizičkog vaspitanja, a to je formiranje trajne navike za bavljenje fizičkom aktivnošću.

Analizom distribucija frekvencija može se konstatovati da su elementarna igra Između 4 vatre, odbojka i košarka igre kojima devojčice najviše vole da se bave, čime se delimično potvrđuje treća hipoteza H_3 da će učenice prema odbojci i košarci u odnosu na ostale sportske igre pokazati više interesovanja.

Praktične implikacije bile bi sadržane u preporuci da se ove dve sportske igre nađu sa većim fondom časova u nastavnim planovima i programima kod učenika mlađeg školskog uzrasta nego što je to sada slučaj. Ovu činjenicu bi trebalo uzeti u obzir i zbog činjenice da mnoga istraživanja (Pejović, 1975; Arunović, 1978; Obradović, 1984; Milanović, 1987; Ratković, 2005; Šekeljić 2008, 2010; Šekeljić i Stamatović, 2007, 2009) ukazuju da se nastavnim sadržajima iz ovih tematskih oblasti mogu ostvariti potrebni ciljevi nastave.

LITERATURA

- Arunović, D. (1978):** *Uticao posebno programirane nastave fizičkog vaspitanja (sa akcentom na košarku) na neke motoričke sposobnosti učenika uzrasta 15–16 godina.* Magistarska teza, Fakultet za fizičku kulturu, Beograd.
- Baćanac, Lj. (2003):** *Psihološko pedagoški aspekti rada sa decom u sportu.* Dečiji sport od prakse do akademske oblasti, Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja, Beograd.
- Dragić, Ž. Branislav (2005):** *Stavovi i mišljenja učenika prema fizičkom vaspitanju.* Sport Mont br. 8-9/III, Podgorica.
- Đurica, M. i Hadnadev, S. (2002):** *Fizička aktivnost i sedenterni način života učenika Osnovne škole „Sveti Sava“ u Pančevu,* Fizička kultura, Beograd.

- Gredelj, M. i sar. (1973):** *Relacije između vrste kineziološke aktivnosti i školskog uspeha učenika srednjih škola.* Kineziologija, 2, Zagreb.
- Kreč, D. i Kračfeld, R. (1980):** *Elementi psihologije.* Naučna knjiga, Beograd.
- Krsmanović, B., Berković, L. i Krsmanović, R.(1996):** *Stavovi učenika osnovnih škola o nastavnim sadržajima iz fizičkog vaspitanja.* Zbornik radova FIS komunikacije 95 Niš.
- Matić, M. i Bokan, B. (1990):** *Fizičko vaspitanje uvod u stručno-teorijsku nadgradnju.* Edicija Oko, Novi Sad.
- Milanović, Lj. (2003):** *Osavremenjavanje programa u nastavi fizičkog vaspitanja – eventualni pravci.* Zbornik radova, 4, Univerzitet u Kragujevcu, Učiteljski fakultet u Užicu.
- Obradović, S. (1984):** *Uspešnost različitih režima jednogodišnje obuke i igre fudbala i košarke u rešavanju zadataka fizičkog vaspitanja učenika osmog razreda osnovne škole.* Doktorska disertacija, Fakultet za fizičku kulturu, Beograd.
- Perić, D. (2000):** *Projektovanje i elaboriranje istraživanja u fizičkoj kulturi.* Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja, Beograd.
- Radisavljević, S. i Višnjic, D. (2004):** *Stavovi učenika prema fizičkom vaspitanju.* Godišnjak, br. 12, Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja Univerziteta u Beogradu.
- Radojević, J. i Jevtić, B. (2003):** *Značaj edukacije za rad sa decom i adolescentima u sportu.* Dečiji sport od prakse do akademske oblasti, Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja, Beograd.
- Ratković, R. (2005):** *Uticaoj eksperimentalnog tretmana na transformacije motoričkih sposobnosti i stavove učenika prema fizičkoj kulturi.* Zbornik radova 6, Učiteljski fakultet u Užicu, Užice.
- Šekeljic, G. (2008):** *Efekte primene osnovnih elemenata košarke kao nastavnog sadržaja časova fizičkog vaspitanja kod učenika četvrtog razreda osnovne škole,* Doktorska disertacija, Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja, Beograd.
- Šekeljic, G. (2010):** *Efekte nastavnih sadržaja sa elementima košarke na motorički prostor učenika mlađeg školekog uzrasta,* Učiteljski fakultet u Užicu.
- Šekeljic, G. i Stamatović, M. (2007):** *Mogućnosti primene elemenata košarkaške tehnike kao dela nastavnih sadržaja u IV razredu osnovne škole,* Zbornik radova 8, Učiteljski fakultet u Užicu.
- Šekeljic, G. i Stamatović, M. (2009):** *Uticaoj različitih nastavnih tehnologija na motorički prostor učenika IV razreda osnovne škole,* Zbornik radova 11, Učiteljski fakultet u Užicu.
- Vlaški, M. i sar. (1990):** *Odnos fizičkih i funkcionalnih sposobnosti i interesovanja mladih za sport.* Zbornik radova Kruševac – Kopaonik. Savez Olimpijskih sportskih igara školske omladine Srbije, Beograd.
- Zdanski, I. i Galić, M. (2002):** *Didaktika fizičkog vaspitanja.* Udruženje građana – nastavnika osnovnih i srednjih škola „Petar Kočić“ – Banja Luka, Republika Srpska.

THE ATTITUDES AND INTERESTS OF FEMALE STUDENTS FOR THE TEACHING CONTENTS AND THE CLASSES OF PHYSICAL EDUCATION

In this paper, using as a sample of 142 fourth-grade female pupils from three primary schools in Uzice and Pozega, their interests for physical education classes and the teaching contents in this subject have been examined. The results of the research point to the fact that the girls of this age are interested in basketball, handball and football. This fact should be considered when making the teaching curricula. The results of the research point to the fact that the girls of this age like physical education and that it is their favourite school subject. On the basis of that fact it is possible to draw an indirect conclusion that the classes have been realized on the methodological level which presupposes obtaining the highest goal of physical education, and that is being involved in physical activity.

Key words: Physical education, attitudes, girls, teaching contents, sport games.

Prof. dr Dobrica Živković i prof. dr Duško Bjelica su potpisali sporazum o saradnji između fakulteta iz Niša i Nikšića